

Handvest moet arbeidsomstandigheden in Europa helpen verbeteren

Jos Bus
Frank Nijman

Najaar 1991 confereerden in Sheffield 400 werknemers, wetenschappers en vakbondsmensen over arbeidsomstandigheden in Europa. In de EG sterven jaarlijks zo'n 8000 mensen door bedrijfsongevallen en worden naar schatting 10 miljoen mensen ziek door hun werk. De daarmee gepaard gaande verzuimkosten worden geschat op 20 miljard ECU (f45 miljard) per jaar.

Op de conferentie werd duidelijk dat de Europese Arbowet (de Kaderrichtlijn) op een aantal punten een afzwakking betekent van de bestaande regels in sommige landen. Zo wordt de Deense regelgeving voor etikettering van organische oplosmiddelen en kankerverwekkende chemicaliën ondermijnd en mag de Italiaanse wetgever de normen voor lawaai en loodblootstelling soepeler maken. Daarnaast is er volgens de conferentiegangers een krachtige lobby aan het werk om de scherpte uit de Europese en nationale richtlijnen te halen. De geslaagde poging van de Engelse overheid om de norm voor schadelijk lawaai op 90 dB(A) vast te leggen is daar een voorbeeld van. Bij de omzetting van Europese regels worden bepalingen in afgezwakte vorm overgenomen. Het recht bijvoorbeeld om in gevaarlijke situaties het werk neer te leggen zal niet alleen in het Verenigd Koninkrijk nog wel even op zich laten wachten.

Een ander heet hangijzer is de 'aangewezen werknemer'. Behalve Nederland gaan alle Europese landen er van uit dat hij er komt (in Duitsland en Groot-Brittannië is hij er al), maar wie moet hem aanwijzen: vakbonden, de OR, de werkgever? En krijgt hij genoeg tijd en opleiding om zijn rol waar te kunnen maken? Andere punten die de nodige aandacht kregen, waren het fenomeen inhuurarbeid, arbeidsomstandigheden van etnische minderheden, blootstelling aan chemicaliën en het vervangen van oplosmiddelhoudende producten.

Handvest

De conferentiegangers namen ook een Europees Handvest voor arbeidsomstandigheden aan. Dit handvest omvat de volgende punten:

Werkgevers mogen niet: werknemers aan gezondheidsrisico's bloot-

stellen; BGZ gebruiken om op gezondheidskenmerken te selecteren; werknemers ontslaan die zich met VGW bezighouden; bedrijfsactiviteiten verplaatsen naar landen met minder strenge arbowetgeving.

Werknemers hebben recht op: informatie over stoffen, processen, werkplek, arbeidsomstandigheden en milieu; overleg bij veranderingen in het productieproces; het zelf raadplegen van deskundigen; volledige compensatie bij beroepsziekten en -ongevallen; het neerleggen van het werk bij gevaar; regelmatige controle van de werkplek; het kiezen van eigen VGW-vertegenwoordigers; zinvol werk zonder stress; het vormen van een fonds voor onderzoek naar verbetering van arbeidsomstandigheden en het recht betrokken te zijn bij dat onderzoek; het oprichten van preventief werkende arbodiensten waar zij zelf aan deel kunnen nemen.

Vakbonden moeten dezelfde rechten krijgen als leden van VGW-commissies; leden van VGW-commissies moeten voldoende tijd krijgen om informatie te verzamelen en scholing te volgen zonder hierdoor benadeeld te worden.

Vakbonden, overheden en werkgevers moeten erkennen dat etnische minderheden en migranten vaak op slechtere arbeidsplaatsen werken, en vervolgens actie ondernemen om hieraan een eind te maken. Iedereen heeft recht op informatie in de eigen taal.

Ook de thuiswerkers zijn niet vergeten: werkgevers en onderaannemers zijn verantwoordelijk voor middelen en materialen.

Er moet een strategie komen die werkgevers verplicht om gevaarlijke chemicaliën te vervangen, alsmede een bonus voor bedrijven die maatregelen nemen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden.

Tot slot ontslaat vrije handel een land niet de strengste normen inzake labelling en etikettering van chemische producten te hanteren.

De conferentie werd georganiseerd door het 'Europees netwerk voor betere arbeidsomstandigheden'. Het Nederlandse netwerk bestaat onder andere uit mensen van de Chemiewinkels van de universiteiten van Amsterdam en Groningen, de Wetenschapswinkel uit Leiden, Solidariteit, het NIA en de FNV. Eerdere conferenties vonden plaats in Straatsburg (1987 en 1988) en Kopenhagen (1990). Het Nederlandse netwerk onderzoekt de mogelijkheden om over twee jaar het vijfde congres in Nederland te houden.

De auteurs

Frank Nijman is werkzaam bij de adviesgroep van het NIA.

Jos Bus werkte tijdens het schrijven van dit artikel bij de Chemiewinkel Amsterdam.